

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 5

Tilleggsspørsmål nr.

Emne: Vannbering

Oppskr. av: Andrew Stranden

(adresse): Mittet

Fylke: Møre og Romsdal

Herad: Eksfj. og Vistdal

Bygdelag: Vistdal

Gard: Stranden

G.nr. 62 Br.nr. 1.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR 1.

Det er almindeleg å bera vatn, å bruka "bortre" og 2 bøtter. Bortreet kviler på begge skuldre med utholket åpning for halsen. midt på bortreet. Andre former av bortre hev ikkje vore brukt. Antagelig hev dei frå førstninga bruka vidjer - det minnst eg ikkje - men eg minnst dei bruka laug med jærnkrokar i 1870-80 åri. Namn på delene er: bortre - bortreband og bortrekrokar. Man slutta å bera vatn i trebøtter omkring 1890.

Svar 2.

Hev ikkje brukt å bera vatn i ein slik "sø" eller stamp her på desse trakter. Det må ha vore i dei bygdelag kor det var umogeleg å køya, og so lang veg. På kortare veg, snarare og betre med bortre. Hev man "vasstro" heldt man i botte i senn borttinner troa og fyller bøttene, mens en hev dei hangande på bortreet. Skal man taka vatn i brønn kan man "damle" - legge botte nedi brønnen og fylle den på den måte - er det lite vatn må man òise bøttene fülle med ei òise av

galvanisert jern - for brukte ein vanlig
ein trekopp - kalla "stave" eller "kakk" - der
eine staven var lengre en dei andre og
som bruktes som handtak. For å hindre
skvulping la man treskivor på botten.

Svar 3.

Å sette vaskeret på ski hev ikkje bruktes her.

Svar 4.

Det var helst kvinfolka som bar vatn til
fjøsset og til kjøkenet - kona bar - tjenerst.
gjenta var ha man det - og borna hjelpte
også til å bera vatn, måtte ein henta
det lang veg. Mannen sjølv bar vatnet
til stallen at hestene.

Svar 5.

På denne måte hentes vatnet enno der
ein ikkje hev fått springvatn. både på
store og små gardar og "plassar".

Svar 6.

Skal man sume liden i kalde vinter som
i vinter 1946-47 - hente vatnet lange vegar
må ein enten bruke vogn eller slede etter
som føret er og køyre det i tinnor eller
stampar eller store kjelar. Dei som ikkje
hev hest må dra på kjelke.

Svar 7.

Førholdet idag er stort set slikt at dei
aller fleste hev innlagd springvatn - men
i vinter fræs det i alle vassledninger, so
alle måtte køyre, dra eller bære heim
til fjøs og kjøken alt vatnet - so denne
vinter kan man med rette kalla
"Vasslausvinteren!"

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 5

Fylke: Møre og Romsdal

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Erisfj. og Vistdal

Emne: Vannbering

Bygdelag: Vistdal

Oppskr. av: Endre Stranden

Gard: Stranden

(adresse): Mittet

G.nr. 62 Br.nr. 1.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Det er almindeleg å bære vatn, å bruka "børtre" og 2 bøttor. Børtreet kviler på begge skuldre med utholket åpning for halsen- midt på børtreet. Andre former av børtre hev ikkje voret brukt. Antageleg hev dei frå førstninga bruka vidjer- det minnest eg ikkje- men eg minnest dei bruka taug med jarnkrokar i 1870-80 åri. Namn på delene er: børtre- børtreband og børtrekrokar. Man slutta å bera vatn i trebøtter omkring 1890.

Svar 2. Hev ikkje brukt å bera vatn i ein slik "så" eller stamp her på desse trakter. Det må ha voret i dei bygdelag kor det var umogeleg å køyra, og so lang veg. På kortare veg, snarare og betre med børtre. Hev man "vasstro" heldt man ei bøtte i senn bortunner troa og fyller bøttene, mens en hev dei gangande på børtreet. Skal man taka vatn i brønn kan man "dømle"- legge bøtta nedi brønnen og fülle den på den måte- er det lite vatn må man ause bøttene fulle med ei ause av galvanisert jarn- før brukte ein vanleg ein trekopp- kalla "stave" eller "kakk"- der eine staven var lengre en dei andre og som bruktes som handtak. For å hindre skvulping la man treskivor på bøttene.

Svar 3. Å sette vaskaret på ski hev ikkje bruktes her.

Svar 4. Det var helst kvinfolka som bar vatn til fjøset og til kjøkenet- kona bar- tjenestgjenta bar ha man det- og borna hjelpte også til å bera vatn, måtte ein henta det lang veg. Mannen sjølv bar vatnet til stallen åt hestene.

Svar 5. På denne måte hentes vatnet enno der ein ikkje hev fått springvatn, både på store og små gardar og "plassar".

Svar 6. Skal man sume tider i kalde vintre som i vinter 1946-47- hente vatnet lange vegar må ein enten bruka vogn eller slede etter som føret er og køyra det i tunnor eller stampar eller store kjelar. Dei som ikkje hev hest må draga på kjælke.

Svar 7. Forholdet idag er stort set slik at dei aller fleste hev innlagd springvatn- men i vinter fraus det i alle vasledninger, so alle måtte køyre, draga eller bære heim til fjøs og kjøkken alt vatnet- so denne vinter kan man med rette kalla "Vasslausvinteren."

---o o o o---

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

NOR. NORSK FOLKEMUSEUM 520

BYGDØY

Rekhauskript L. Aall.

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

5. Ingen veit å forkelja om nokar slik vasbering.

Endre Stranden.

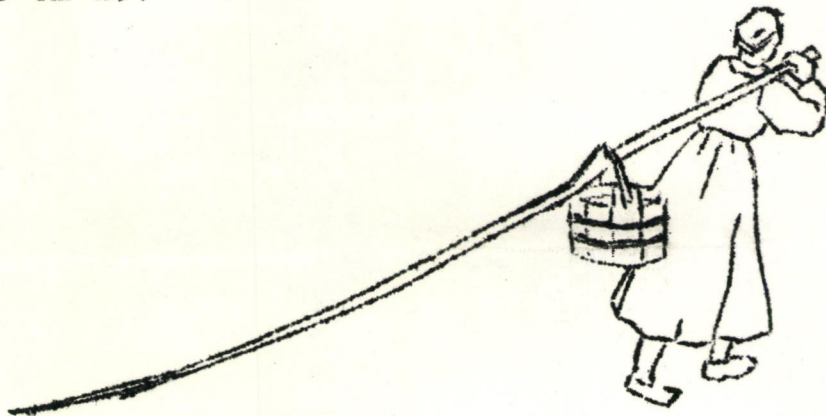
Møre og Romsd.
Eidsfj. og Vidd.

NORSK ETNOLOGISK GRANSNING
ADR: NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDØY

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbering.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen at den som bar (drog). Ein liten mothake på stonga gjorde at handtaket på bøtta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampa over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det ?

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel ?

Har ein bruka kumøkk til brensel ?

12. Fiskehovfald har ikkje her vort bruka til brensel -
Heller ikkje kumøk.